

ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਅਨਿਯਮਿਤ, ਤਰਕਹੀਣ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਕਾਰਨ ਦੇ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਬੋਲੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ।

(20) ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਆਈਓਕਸ-ਸਟੈਂਡੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੰਨ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਰੇਕ ਉੱਚ ਬੋਲੀਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇ ਕੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਮਨਮਾਨੇ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਇਸ ਲਈ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਲਟ ਕਾਰਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਭਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(22) ਅਸੀਂ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹਵਾਲੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

(23) ਮੁੱਖ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੋਸਟਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਆਰ.ਐਨ. ਆਰ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੰਚਨ

ਆਦਰਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਗੋਇਲ ਅਤੇ ਐਚ.ਐਸ ਭੱਲਾ ਜੇ.ਜੇ

ਸੁਰੇਸ਼ ਪਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, - ਉੱਤਰਦਾਤਾ

2002 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 550/DB

12 ਫਰਵਰੀ, 2007

ਇੰਡੀਅਨ ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860 — ਐੱਸ.ਐੱਸ. 302/201/34 ਅਤੇ 376—ਇੱਕ ਔਰਤ ਦਾ ਅੰਨ੍ਹਾ ਕਤਲ—ਧਾਰਾ 302/201/34 ਅਤੇ 376 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ—ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ—ਅੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਘਟਨਾ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਗਵਾਹ - ਅਜਿਹੇ ਗੈਰ-ਖੁਲਾਸੇ ਲਈ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ - ਘਟਨਾ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਅਸੰਭਵ ਹੈ - ਗੈਰ-ਖੁਲਾਸਾ ਇਸਤਰਾਸਾ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅਤੇ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ- ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਕੇ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੌਕਾ ਹੈ ਗਵਾਹ ਬੂਠੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਕਹਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਹਲੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਤਫ਼ਾਕ ਨਾਲ ਜਾਂ ਸੰਜੋਗ ਨਾਲ, ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਮੌਕਾ ਗਵਾਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਡੂੰਘੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(ਪੈਰਾ ੭)

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਘਟਨਾ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਦੋ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਵਹਾਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਤੇਜ਼ ਕੌਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਸਹਾਇਤਾ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਹਨਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਭੁੱਲਾਂ ਵਜੋਂ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਸ ਢੰਗ ਅਤੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਗਵਾਹ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

(ਪੈਰਾ ੭)

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਜਾਂ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਸਤਰਾਸਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਪਰ, ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਦੇਰੀ, ਜੋ ਕਿ 8 ਮਈ, 1998 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪੈਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚਕਰਤਾ ਕੇਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਲ ਅਤੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਸਮਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਬੱਦਲ ਛਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਨੂੰ ਦਬਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਹੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(ਪੈਰਾ ੮)

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਥਿਤ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ

ਘਟਨਾ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਲਈ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਗੈਰ-ਖੁਲਾਸਾ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਪੈਰਾ 11)

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ ਵਿਨੋਦ ਐਸ. ਭਾਰਦਵਾਜ਼।

ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ ਐਮ.ਐਸ ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ।

ਐਚ.ਐਸ.ਭੱਲਾ, ਜੇ.

(1) ਇਹ ਅਪੀਲ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ (ਐਡਵਾਕੇਟ), ਪਟਿਆਲਾ ਦੁਆਰਾ 29 ਮਈ, 2002/3 ਜੂਨ, 2002 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ, ਅਰਥਾਤ ਰਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਾਇਕਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 201/34 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ। ਕੋਡ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੰਘ ਚੁੱਕੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ, ਸੁਰੇਸ਼ ਪਾਲ ਅਤੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302/34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 1000 ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 2000 ਹਰੇਕ; ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਹੋਰ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਕੱਟਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੁਰੇਸ਼ ਪਾਲ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 376 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ 7 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 500; ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਉਸ ਨੂੰ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਹੋਰ ਕੈਦ ਕੱਟਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ, ਅਰਥਾਤ, ਸੁਰੇਸ਼ ਪਾਲ ਅਤੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 201/34 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੋ-ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੱਲਣਗੀਆਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਰਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਾਇਕਾ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 201/34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 201/34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੰਘ ਚੁੱਕੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ।

(2) ਦਰਜ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਨੁਸਾਰ 11 ਮਾਰਚ 1998 ਨੂੰ ਥਾਣਾ ਸਦਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਪਸਿਆਣਾ ਨਹਿਰ ਦੇ ਪੁਲ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਰਣ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸ. ਚੂਹੜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨੌਰੰਗ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਚਾਰ ਲੜਕੇ ਅਤੇ ਦੋ ਲੜਕੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਵੱਡਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜਗਮੇਲ ਸਿੰਘ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਪਾਲ ਹਨ। ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਗਮੇਲ ਸਿੰਘ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਅ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਵਿਆਹੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਆਹ ਤੇਜ ਕੌਰ ਪੁੱਤਰੀ ਰਾਮ ਨਿਵਾਸ ਵਾਸੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਗਮੇਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਆਹ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅੰਗੂਰੀ ਪੁੱਤਰੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੋਰ ਪੁੱਤਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਪਾਲ ਅਣਵਿਆਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਰਣ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਵੀ ਵਿਆਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਪਿਛਲੇ 14-15 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੇਜ ਕੌਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਬੱਚੇ ਸਨ, ਭਾਵ, ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ 08 ਸਾਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਧੀ, ਜਿਸਦੀ ਉਮਰ 03 ਸਾਲ ਸੀ। 11 ਮਾਰਚ

1998 ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਨੂੰਹ ਤੇਜ ਕੌਰ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਵਾਪਸ ਨਾ ਆਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੀ ਭਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਸੁਰੇਸ਼ ਪਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਤੇਜ ਕੌਰ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਉਸ ਦਾ ਪਤਾ ਲੈਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਤੇਜ ਕੌਰ ਦੀ ਭਾਲ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਖੂਹ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਤੇਜ ਕੌਰ ਦੀ ਸਲਵਾਰ ਅਤੇ ਰਬੜ ਦੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਖੂਹ 'ਚੋਂ ਤੇਜ ਕੌਰ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਖੂਹ 'ਚੋਂ ਤੇਜ ਕੌਰ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਖੱਬੀ ਗੱਲੂ 'ਤੇ ਠੋਡੀ, ਨੱਕ ਅਤੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪਾਏ ਗਏ | ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਗੋਡਿਆਂ 'ਤੇ ਜ਼ਖਮ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ। ਰਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦੀ ਨੂੰਹ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਖੂਹ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸੱਟਾਂ ਤੋਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨੌਰੰਗ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਰਾਮ ਨਿਵਾਸ, ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ, ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਸਿੰਘ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੌਰੰਗ ਸਿੰਘ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਉਥੇ ਹੀ ਰੁਕ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਪੁਲਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ | . ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਰਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਸਲਵਾਰ ਅਤੇ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਉਪ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ, ਪਟਿਆਲਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਖੱਬੇ ਗੱਲੂ 'ਤੇ ਦੰਦਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸੁਰੇਸ਼ ਪਾਲ ਦੇ ਪਾਏ ਗਏ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਪਾਲ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ 11 ਮਾਰਚ 1998 ਨੂੰ ਸੁਰੇਸ਼ ਪਾਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਲੀ ਤੇਜ ਕੌਰ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਤੇਜ ਕੌਰ ਨੇ ਰੌਲਾ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ ਪਰ ਸੁਰੇਸ਼ ਪਾਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਰਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਨਾਇਕ ਨੇ ਤੇਜ ਕੌਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਜ ਕੌਰ ਅਜੇ ਵੀ ਅੜੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੇਜ ਕੌਰ ਦਾ ਗਲਾ ਘੁੱਟ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਖੂਹ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਚਾਰੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਸਮੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

(3) ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302/201/34 ਤਹਿਤ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਪਾਲ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 376 ਤਹਿਤ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ।

(4) ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਡਾ. ਓ.ਪੀ. ਅਗਰਵਾਲ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1), ਇੰਦਰੇਸ਼ ਖੰਨਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2), ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3), ਨੌਰੰਗ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-4), ਰਾਮ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-4) ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। 5), ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਬਚਨਾ ਰਾਮ (PW-6), ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ (PW-7), ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ (PW-8), ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵੀ. ਨੀਰਜਾ, IPS, ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ (PW-9), ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ (PW-10), ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (PW-11), ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਚੇਤ ਰਾਮ (PW-12), ਡਾ: ਜਗਮੋਹਨ ਲਾਈ (PW-13), ਡਾ: ਪਰਮੀਲ ਗੋਇਲ (PW-14), ਸਤਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ (PW-14) PW-15), ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ (PW-16), ਅਸ਼ੀਸ਼ ਕਪੂਰ (PW-17), ਅਤੇ ਰਫ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ (PW-18)।

(5) ਜਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ

ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੁਰੇਸ਼ ਪਾਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 1996 ਤੋਂ ਪਿਸ਼ਾਬ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਲਾਜ ਦੀ ਪਰਚੀ ਅਤੇ ਪਰਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗਾ। ਉਕਤ ਬਿਮਾਰੀ ਲਈ ਡਾਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦਾ ਚਾਰ ਵਾਰ ਆਪ੍ਰੋਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਅੰਤਰਿਮ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਤੇਜ ਕੌਰ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਸਬੰਧ ਸਨ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਧਿਰ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਖੱਬਾ ਹਿੱਸਾ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੋਲੀਓ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੈ। ਉਹ ਬੇਕਸੂਰ ਹੈ। ਇਹ ਝੂਠਾ ਕੇਸ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ, ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ (DW-1) ਅਤੇ ਟੈਂਡਰਡ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ, ਐਕਸ. DY ਅਤੇ DZ. ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਦਾ ਪਤੀ ਅਤੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਪਾਲ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਫੌਜ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਮੇਤ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪੱਤਰ ਐਕਸ. ਡੀਐਕਸ ਮਿਤੀ 17 ਅਗਸਤ, 1997 ਅਤੇ 11 ਅਗਸਤ, 1998 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਾਪੀ ਸਮੇਤ ਸਾਬਕਾ. DX/1. ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਪੱਤਰ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਡੀ.ਈ.

(6) ਅਸੀਂ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਵੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਹੈ।

(7) The octThe tocularj testimonysconistssirrofe ਜੋਗਿੰਦਰ (ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ (PW-8), ਜੋ ਘਟਨਾ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦੇ ਗਵਾਹ ਸਨ। ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਦੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਚਾਰ ਹਨ; (i) ਕੀ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣਾ ਸੰਭਵ ਸੀ ਅਤੇ (ii) ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਅਸੰਭਵ ਜਾਂ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਛਾਣਬੀਣ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੌਕਾ ਗਵਾਹ ਝੂਠਾ ਗਵਾਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਕਹਾਵਤ ਵਿੱਚ ਕਾਹਲੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਗਵਾਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਦੋਵੇਂ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-8) ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 11 ਮਾਰਚ 1998 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 5.00 ਵਜੇ ਉਹ ਪਿੰਡ ਪਸਿਆਣਾ ਦੇ ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਰਣ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਮਾਰਤੀ ਮਾਰਤੀ' ਦਾ ਅਲਾਰਮ ਸੁਣਿਆ। 'ਮਾਰਤੀ ਮਾਰਤੀ' ਦਾ ਰੌਲਾ ਸੁਣ ਕੇ ਵੀ ਉਹ ਰਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਵੜੇ, ਪਰ ਉਹ ਉਸ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਏ, ਜਿੱਥੇ ਤੇਜ ਕੌਰ ਸਦਨ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਤੇਜ ਕੌਰ ਰੋ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਦਿਓਰ ਸੁਰੇਸ਼ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਅਤੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਦੱਸੇਗੀ। ਰਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨਾਇਕਾ ਵੀ ਉਥੇ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਤੇਜ ਕੌਰ ਦੀ ਸੱਸ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਤੇਜ ਕੌਰ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨਾਲ ਸੁਰੇਸ਼ ਪਾਲ ਨੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੇ ਖਤਰਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਪਾਲ ਦਾ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਤੇਜ ਕੌਰ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਸਭ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਉਜਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਰਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਉੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਸੁਰੇਸ਼ ਪਾਲ ਅਤੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੇਜ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ 'ਤੇ ਨਾਇਕ ਨੇ ਤੇਜ ਕੌਰ ਦੀ ਖੱਬੀ ਬਾਂਹ ਫੜ ਲਈ, ਰਣ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਤੇਜ ਕੌਰ ਦੀ ਸੱਜੀ ਬਾਂਹ ਫੜ ਲਈ। ਸੁਰੇਸ਼ ਪਾਲ ਅਤੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਾਲ ਤੇਜ ਕੌਰ ਦੇ ਗਲ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਖਿੱਚ ਲਿਆ। ਤੇਜ ਕੌਰ ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਫਿਰ ਉਹ ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ। ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਰੀਬ ਅੱਧੇ

ਘਟੇ ਬਾਅਦ ਉਥੇ ਆਇਆ। ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਪਾਲ ਅਤੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤੇਜ ਕੌਰ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਚੁੱਕਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਜਿਹੜਾ ਦੌਰਾਨ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-8) ਨੇ ਐੱਸ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਪਸਿਆਣਾ ਤੱਕ ਬੱਸ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਨਹੀਂ ਪਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਆਏ ਸਨ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਅੱਗੇ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀ ਘਟਨਾ 10-15 ਮਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ। ਉਸਨੇ ਅਤੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤੇਜ ਕੌਰ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਚੁੰਗਲ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਅਲਾਰਮ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ» ਨਹੀਂ, ਇਨ੍ਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੁਆਂਢੀ ਕੋਲ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਡਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪੰਚ, ਸਰਪੰਚ ਜਾਂ ਲੰਬੜਦਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਬੱਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਥਾਣਾ ਸਮਾਣਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤੋਂ ਲੰਘੇ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਾਣਾ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਵੇਰੇ 9.30 ਵਜੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਥਾਣਾ ਦੇ ਪੰਚ, ਸਰਪੰਚ ਜਾਂ ਲੰਬੜਦਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਪਿੰਡ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਉਲਝੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਅੱਗੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ 8 ਮਈ 1998 ਨੂੰ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਬਿਆਨ ਐਕਸ. ਡੀਡੀ ਅਤੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਭਾਗ 'ਏ ਤੋਂ ਏ 1' ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਗਵਾਹ ਦੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਦਾ ਬਿਆਨ ਅਸੰਭਵ ਅਤੇ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਕ ਮਾਮੂਲੀ ਸੁਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਘਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦਮ ਰੱਖਿਆ। ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਕਸੇ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਲੀ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਸਾਰੀ ਘਟਨਾ ਦੇਖੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਤੇਜ ਕੌਰ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਕੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਅਤੇ ਅਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੇ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਲਾਰਮ ਵਧਾਉਣ ਜਾਂ ਦਾਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਮੁਕ ਦਰਸ਼ਕ ਬਣ ਕੇ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ। ਜਦੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਤੇਜ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਘਟਨਾ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਸਹਾਇਤਾ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਭੁੱਲਾਂ ਵਜੋਂ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਸ ਢੰਗ ਅਤੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਗਵਾਹ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

(8) ਇੱਕ ਹੋਰ ਤੱਥ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪੈਮਾਨੇ ਨੂੰ ਝੁਕਾਉਣਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਤਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਲਗਭਗ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਵਕਫੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 8 ਮਈ, 1998 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਦਾ ਗਵਾਹ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਤਾਕਤ ਹੈ, ੂਹਾ* ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਪੂਰਾ ਕੇਸ ਸਲਾਹ-ਮਸਵਰੇ ਅਤੇ ਕਨਵੈਬ ਉਲ ਦੀ ਆਰਸੀਸੀਡੀਟੀ ਹੈ? UG2s ਨੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਜੁਸੀਫਿਨਬਾ| 3 ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਗਵਾਹ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਭੌਤਿਕ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਝੂਠ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਨੂੰ ਵੀ ਛੁਪਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਸੱਚਾਈ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਘੱਟਿਆਂ ਜਾਂ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਪਰ ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ, ਜੋ ਕਿ 8 ਮਈ, 1998 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਹਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚਕਰਤਾ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਲ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭੌਤਿਕ ਗਵਾਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਬੱਦਲ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਨੂੰ ਦਬਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਹੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(9) ਹੁਣ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦਾ ਕੇਸ ਦੋ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-3) ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-8) ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਧਾਰੇ 'ਤੇ ਟਿੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਸਾਰੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਗਵਾਹ ਸਨ, ਪਰ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਅਸਧਾਰਨ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦਹਿਸ਼ਤ ਜਾਂ ਡਰ ਨਾਲ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਉਮੀਦ ਕਰਨਾ ਅਜੀਬ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣਗੇ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਤੇਜ਼ ਕੌਰ ਨੂੰ ਕਤਲ ਹੁੰਦੇ ਦੇਖਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਅਤੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਸਭ ਬਿਲਕੁਲ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਇਹ ਆਮ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਦੋਖਿਆ ਹੋਵੇ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਡਰ ਦਾ ਕੋਈ ਪਹਿਲੂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-3) ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-8) ਦੇ ਸੱਚੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ, ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਪਛਾਣ ਲੈਣਗੇ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਾਰ ਕਰ ਗਏ ਸਨ। ਸਮਾਣਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜੋ ਕੁਝ ਸੁਣਿਆ ਜਾਂ ਦੋਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ।

(10) ਕਤਲ ਦੀ ਵਾਰਦਾਤ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਪਰ ਘਟਨਾ ਦੀ ਤਰੀਕ 'ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਦੱਸਣਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਹਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਾਰੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ? ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਸਾਡੇ ਇਸ ਤਰਕ ਨੂੰ ਉਤੀਸਾ ਬਨਾਮ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਰਿਦਾ ਨੰਦਾ, (1) ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰਵਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

“ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਕਤਲ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪੂਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੇਸ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਡੇਢ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਹਮਲਾਵਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਖੁਲਾਸੇ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਸੀ। ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ

ਗੈਰ-ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ।

(11) ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਕਥਿਤ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਘਟਨਾ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਗੈਰ-ਖੁਲਾਸਾ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(12) ਅਸੀਂ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕੋਣ ਤੋਂ ਵੀ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹਾਂਗੇ। ਰਿਪੋਰਟ ਮਿਤੀ 10 ਅਗਸਤ, 1998, ਸਾਬਕਾ. ਡੀ.ਈ., ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੁਆਰਾ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ

(1) ਏਆਈਆਰ 1976 ਐਸਸੀ 2488

ਪੁਲਿਸ, ਲਿਟੀਗੇਸ਼ਨ, ਪੰਜਾਬ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤਾਬੂਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਿੱਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ (ਡਿਟੈਕਟਿਵ), ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੀਰਜਾ ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ, ਏ.ਐਸ.ਪੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਕੋਈ ਸੁਰਾਗ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ਰਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ, ਤਸੱਦਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫਸਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਭਾਵ 10 ਅਗਸਤ 1998 ਦੀ ਇਸ ਪੜਤਾਲੀਆ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਵੀ ਇਲਜ਼ਾਮ ਭਰਿਆ ਸਬੂਤ ਇਕੱਠਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ, ਜਦਕਿ 8 ਮਈ 1998 ਨੂੰ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 8 ਮਈ, 1998 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ 10 ਅਗਸਤ, 1998 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਇੱਕ ਸੰਜੀਦਾ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਅਤੇ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਲਪਨਾ ਅਤੇ ਉਸਾਰੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ੱਕ ਅਤੇ ਸੰਦੇਹ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-3) ਦਾ ਬਿਆਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਦਾ ਬਿਆਨ ਭੌਤਿਕ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਫਿਰਨੀ ਵਿਖੇ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਤੇਜ ਕੌਰ ਦੀਆਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਟਾਕਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਾਬਕਾ. ਡੀ.ਏ., ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੁਣੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਫਿਰਨੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਰਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜ਼ਿਰਾਹ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਡੀਏ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੰਨਾ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਮੁੜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਪੱਖਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਮੁਕੱਦਮੇਯੋਗੀ ਕਾਰਨ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਸਬੰਧ ਬਣਾਏ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਰਣ ਸਿੰਘ

ਨੇ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। 40,000 ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ, ਜੋ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹਨ! ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (PW-3) ਅਤੇ Smpuran Singh (PW-8) ਕਥਿਤ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 8 ਮਈ, 1998 ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਦੁਬਾਰਾ, ਇਹ ਬਿਆਨ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ, ਸਾਬਕਾ. DA, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਰੋਧੀ ਸਨ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਫਿਰ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਤੇਜ਼ ਕੌਰ ਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਉਪਰਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਰੌਲਾ-ਰੱਪਾ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕੋਈ ਧਮਕੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਘਟਨਾ 11 ਮਾਰਚ, 1998 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 5.00 ਵਜੇ ਵਾਪਰੀ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ 8 ਮਈ, 1998 ਤੱਕ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣਾ ਚੁਣਿਆ। ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਕਿਉਂ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ-ਦਿਹਾੜੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਦੇ ਖਤਰੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਖੂਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਸਲਵਾਰ ਅਤੇ ਰਬੜ ਦੇ ਜੁੱਤੇ ਖੂਹ ਦੇ ਕੰਢੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੁਰੇਸ਼ ਪਾਲ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 376 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਪਾਲ ਦੇ ਦੰਦਾਂ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਗਲੇ 'ਤੇ ਦੰਦਾਂ ਦੇ ਕੱਟਣ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਲੇ ਹਨ।

(13) ਡਾ: ਜਗ ਮੋਹਨ ਲਾਈ (ਪੀਡਬਲਯੂ-13) ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਕਿ ਇਹ ਅਧਿਐਨ ਮਾਡਲ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਹੇਠ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਾਂ ਇਹ ਅਧਿਐਨ ਮਾਡਲ ਸੁਰੇਸ਼ ਪਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਅਧਿਐਨ ਮਾਡਲ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜੋ ਉਸਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹਨ।

(14) ਡਾ. ਜਗ ਮੋਹਨ ਲਾਈ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੰਦਾਂ ਦੇ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਪਾਲ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਪਰਿਪੱਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪ੍ਰੋਸੈਊਟਿਕ ਡੈਟਿਸਟਰੀ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਵਿਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੁਰੇਸ਼ ਪਾਲ ਦੇ ਦੰਦ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਦੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਕਿਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਰਸਾਇਣਕ ਜਾਂਚ ਲਈ ਯੋਨੀ ਦੇ ਸਵੈਬ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ੁਕਰਾਣੂਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੁਰੇਸ਼ ਪਾਲ ਦੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਸਵੈਬ 'ਤੇ ਪਾਏ ਗਏ ਸ਼ੁਕਰਾਣੂਆਂ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਸ਼ੁਕਰਾਣੂਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਕੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਕੋਲ ਦੋਸ਼ੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਪਾਲ ਦੇ ਸ਼ੁਕਰਾਣੂਆਂ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਗਿਆਨਕ ਟੈਸਟ ਉਪਲਬਧ ਸੀ, ਤਾਂ ਵੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚੁਣਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਬਾਰੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦੰਦ ਅਤੇ ਦੰਦੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਕ, ਉਹ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਵੀ ਚੋਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਟੈਸਟ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਪਾਲ ਨੂੰ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

(15) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਤਸਵੀਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ੱਕੀ ਅਤੇ ਸੰਦੇਹਪੂਰਨ

ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਆਜ਼ਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲੋੜ ਨਾ ਹੋਵੇ।

(16) ਨਤੀਜਾ ਮੰਦਭਾਗਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸਦੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਆਰ. ਐਨ. ਆਰ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੰਚਨ

ਟੀਪੀਐਸ ਮਾਨ ਜੇ.

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਉੱਤਰਦਾਤਾ

Crl. ਫੁਟਕਲ 2005 ਦਾ ਨੰਬਰ 52240/M

18 ਜਨਵਰੀ, 2007

ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973 - ਐੱਸ. 293(2) ਅਤੇ 311 - ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ—ਮਾਹਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ, FSL ਨੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ—ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ—ਮਾਹਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ, FSL ਨੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ — ਇਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ — ਐੱਸ. 293(2)) ਉਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੁਕਤ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਮਾਹਰ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ - ਵਿਵੇਕ - ਅਭਿਆਸ - ਨਿਆਂਪੂਰਣਤਾ ਨਾਲ - ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ - ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ - ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਐਫ.ਐਸ.ਐਲ. ਦੇ ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਕੋਸ਼ਲ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਕਤ ਰਿਪੋਰਟ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਸੀ.ਆਰ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਜੇ ਤੱਕ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਪੜਾਅ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ